

Akademický sochař Miroslav Rybička z Jistebníka

Rozhovor na pokračování (k osmdesátinám)

Akademický sochař Miroslav Rybička se v tomto roce dožívá osmdesáti let (nar. 23. června 1928). Dovolujeme si Vám nabídnout poněkud zvláštní rozhovor s oslavencem. Zvláštní je v tom, že vznikl na pokračování po dobu deseti let. První část se „odehrála“ již v roce 1998 a otázky tenkrát kladla doc. Květuše Lepilová (I.). Od tohoto setkání pak uběhla řada let a pak přišel doc. Jaroslav Pleskot s námětem pro časopis – seriálem Galerie, který by se věnoval umělcům působícím v Poodří. A hned se dal do díla, a tak vznikl v r. 2006, mimo jiné, další díl rozhovoru (II.). Ale ani ten nebyl v POODŘÍ publikován. Poslední část je již aktuální, letošní, kdy pan Miroslav Rybička oslavuje kulaté 80. narozeniny. Pravda, roky nezastavíš, ale nutno dodat, že oslavenec je duchem i tělem pořád ještě aktivní. To mohu dosvědčit osobně.

Nyní se již přenesme v čase zpět a začněme rozhovor, kterému dala doc. Květuše Lepilová název

I. O talentu, četbě, vlivu učitelů i chuti v Jistebníku tvořit.

Byla jsem pozvána do Jistebníku, moc ráda sem jedu, vždyť jsem ho opustila v předškolním věku a teď jím projíždím od r. 1990 dvakrát týdně na Ostravskou univerzitu... Jsem tedy zde, je 17. září 1998, sedíme spolu v ateliéru akademického sochaře Miroslava Rybičky a já ho zpovídám..

Každý jsme se někde narodili, někde se učili – a vy jste se najednou mávnutím osudu nebo vlastní chutí dostal až do Jistebníka... Ale já vím podle řeči, že jste zřejmě z Čech.

Po rodičích jsem Čech, narodil jsem se na Slovensku, musel jsem žádat o československé občanství, protože můj tatínek jako legionář bojoval na Slovensku za republiku. Mimochodem tatínek byl italský legionář, který má pořadové číslo pět. Takže i z toho hlediska jsme byli vychováni ve vlasteneckém duchu. Ten Masaryk, který je v Hrabyni, ten vlastně vznikl proto, že skautíci památník chtěli přeměnit na památník svobody nebo něco takového. Když viděli mou bustu, tak říkali: To tam musíš dát! Vůbec nešlo o peníze, to se platilo až ex post. Vyrostl jsem tady v Ostravě, přišli jsme sem před pololetními prázdninami v roce 1936. Od té doby jsem tady, takže jsem naturalizovaný Ostravák a vždycky jsem si zakládal na tom, že umím pěkně česky. Ale asi před 5–6 lety jsem zjistil, že taky mám už krátký zobák.

Ale já si přesto myslím, že Praha dost na vás zapůsobila kromě řeči především studiemi?

My jsme hodně jezdili na Českomoravskou vysočinu, na Hlinecko, protože náš rod pochází sezením na panství skutečském. (Tady vidíte nad stolem erb, takže skutečně jsem slavných předků potomek.). No a za nejkrásnější dobu svého študování považuju období na Vyšší průmyslové škole sochařské a kamenické v Hořicích v Podkrkonoší. To jednak byl člověk mladý, jinačí, i to spojení s učiteli – měli jsme fantastické učitele, Tím nechci říct, že na akademii jsme je neměli, protože první rok v přípravce jsem chodil k prof. Laudovi, a potom speciálka – mistrovská škola prof. Pokorného. Ten byl takový zvláštní jako pedagog i člověk, který nám nikdy nevnucoval své názory, ale nechal nás přemýšlet. Já jenom tak na okraj, jestli můžu. Třeba dal nám námět: „Udělejte jaro.“ Já jsem udělal takového chasníka, rozhaleného, jak nese na ramenou ovečku. Profesor přišel, zastavil se u mne a říká: „Hm... nese ji na jatka?“ A šel dál. Byl jsem jako opařený a začal jsem přemýšlet proč. Nakonec jsem na to přišel: samozřejmě, protože ten chasník držel ovečku zepředu za nohy, vzadu za nohy, ano, a tím je dáno, že to zvířátko nemělo svobodu. Že žádné jaro, ale naopak – všecko negativní.

Vraťme se ještě zpátky do Hořic.

Hořice – to je nejkrásnější část mého života. Moje žena mně tam „klofla“, moje svoboda rázem získala nové kvality a letos to bude 50 let, co spolu žijeme. Měli jsme dvě děti, o syna jsme přišli bohužel při tragické nehodě, teď se staráme prakticky o jeho dvě děti. Takže jsem omládl a tím jsem přijal za své heslo, že když můžu a chci, tak musím a když musím, tak chci. (To říkával i můj dědeček, takže to není moje, ale řídím se tím.). Ty Hořice, ty skutečně zanechaly – a nejenom ve mně, v celé té generaci spolužáků – takovou nehlubší stopu, ve výchově, v přístupu k životu. Největší díl. Měli jsme znamenité kantory, nebudu je jmenovat zvlášť. A pak jsem přišel na akademii, byl jsem přijat. Teď jsem se právě nedávno svěřoval, že mně vůbec ani nenapadlo, že by mne nepřijali. To víte, s odstupem času teprve si člověk říká, jak byl naivní. Když jsem přišel ke zkouškám a tam jenom na

sochařské oddělení dělalo přes 180 uchazečů zkoušky a brali nás jenom 12–14 (a dva přišli z dělnické přípravky) – je to s podivem. Po prvním roce u prof. Laudy jsem přešel do mistrovské školy prof. Pokorného a mám na svého profesora ty nejpěknější a nejlepší vzpomínky. Myslím si, že je to jeden z mála světových sochařů, který obstojí v tom časovém hodnocení. Například když můj syn dělal kompozici, nechtěl věřit, že existuje nějaký kánon, nějaký zlatý řez. Tak jsem ho nechal „ve vlastní šťávě topit“, jak se říká, a pak jsem mu ukázal reliéfy Pokorného. Na těch je fantasticky vidět, jak je těmi skutečně sochařskými principy ta kompozice do zlatého řezu nakomponována.

Kdy jste pochopil, kde je Vaše místo?

Hm, víte, to máte těžké – tak nějak jednoznačně. Já jsem totiž původně studoval strojnickou průmyslovku, vyšší průmyslovou školu ve Vítkovicích. Tatínek z nás s bratrem chtěl mít inženýry, strojní, že si zařídíme fabriku a nejmladší brácha, který dělal obchodní akademii, že nám bude vést účetnictví. Protože starší brácha měl taky průmyslovku, s vyznamenáním. Dneska má soukromou pěveckou konzervatoř v Praze a patří ke špičkám, znalcům zpívání. Právě když jsem mu o profesoru Lýskovi jako sbormistrovi Jistebnických zpěváků říkal, tak mně zavalil materiálem o zpívání! My jsme měli ilegální organizaci, skautskou. A v roce 1944 už to bylo velice napjaté. Dostal jsem upozornění, vzkaz (byl jsem totálně nasazen na Českomoravské vysočině), že se nemám vracet, že mám zůstat tam, kde jsem. Takže já jsem byl v Hlinsku v Čechách – tak jsem pracoval v továrně Praga, ESO Praga. A tam žil můj fantastický strejda Zelenka. On byl návrhář a realizátor plátěných odznaků, tkaných odznaků. Tkané goblény. On měl původně školu ve Dvoře Králové ještě za Rakouska-Uherska, ale s celou rodinou velice onemocněli. Tenkrát nebyl penicilin a já jsem je při tom zaměstnání ošetřoval, oni byli neschopní. Jenže sestřenice Leonka měla slabé srdce a zemřela. Po té tragické události strejda ke mně nějak přilnul. Chodili jsme spolu do přírody a na rekvizice (prostě vždycky utkal ručníky a ubrusy a tak jsme to chodili vyměňovat k sedlákům za jídlo). A při těch dlouhých procházkách – to se chodilo několik kilometrů přes kopce – jsme se taky bavili o poslání nebo smyslu lidského života. On říkal, že nejkrásnější poslání člověka je, když je umělec. To byl takový nenápadný, drobný člověk ten můj strejda, ale takový lidový filozof. A tohle na mně velmi zapůsobilo. A protože já jsem byl náruživý čtenář (v té pubertě tenkrát a v té postpubertě jsem trpěl tím študáckým komplexem méněcennosti – a že mně holky nechtějí a že jsem takový a onaký). A strejda naopak říkal: „Mirku, ty jsi tak neobyčejně sčtělý, jak to, že ty se bavíš se mnou o tom a o tom?“ Mně třeba ohromně zajímala biologie, dostaly se mi do rukou ruské spisy o genech. To už bylo před válkou: co vlastně ty geny jsou? O tom jsme se se strejdou hodně bavili, protože z takových vztahů vznikala životní filozofie. A já jsem chodil už tady na průmyslovce do gymnázia k panu prof. Obšijovi na kreslení (večerní škola, do gymnázia na Matiční, takže jsem i kreslival). Ten strejda říkal: „No hochu, kdyby ses na to dal, to by bylo něco pro tebe – taková sochařina!“ Tak já jsem začal o tom uvažovat. Asi šest neděl jsem partyzánil a potom jsem byl v tom strážním oddíle, takže do školy jsem přišel pozdě. Kluci odmaturovali – no a já jsem absolvoval 3. ročník. A v tom ročníku najednou jsem si řekl: „Ježíšmarjá, tohle já nemůžu dělat.“ A zase osudová věc. Jako svazáci – jednalo se o Svaz české mládeže – v jejich sekretariátě (bylo to nad Ahojkou v Ostravě) jsem četl Mladou frontu. A najednou tam čtu inzerát, že sochařská škola, Střední průmyslová škola sochařská a kamenická v Hořicích ještě přijme žáky na základě přijímacích zkoušek. A to byl týden jenom. A mně oblilo takové obrovské horko v ten moment! Já si to neumím dodneška vysvětlit – na tom sekretariátě, kde to všecko hučelo, já jsem byl najednou sám. Já jsem si říkal: „Miroslave, ty na tu sochařinu půjdeš!“ No měl jsem samozřejmě s tatínkem obrovské utkání. A to bylo snad to nejlepší, čím mne otec vybavil do světa, že mi dal pár facek. Řekl: „Tak se ode dneška budeš starat sám o sebe.“ A já jsem řekl: „I kdybych měl jíst suché kůrky!“ A tak vlastně v osmnácti letech jsem se postavil na vlastní nohy. Šel jsem na šachtu, vydělal jsem si první peníze, nechal jsem si ušít první oblek v životě. Je to legrace tahle to říkat, vidíte. No prostě – odjel jsem do Hořic. Ale to jsem nevěděl, že student by měl mít aspoň peřinu nebo deku. Bylo po válce, já jsem neměl zimník, maminka mi ho ušila z takového sukna po financích. Protože nás totiž vybombardovali, po gestapácích jsme dostali byt – a tam bylo nějaké sukno a z toho mi ušila bundičku, pumpky a měl jsem takový hubertus bez podšívky. To bylo celé moje vybavení. Asi troje trenýrky. Švagr mi dal boty, tak jsem vyjel do světa. Můj bratr, který byl strojař, nastoupil v Praze, protože tam potřebovali odborníky na hřídele a můj bratr, absolvent strojní průmyslovky ve Vítkovicích, celou válku dělal zalomené hřídele ve Vítkovicích, takže po něm hráblí. Jenže on večerně studoval dějiny hudby, hudební fakultu AMU.

Později jste odešel na sochařskou Akademii do Prahy a pak?

Po absolvování Akademie jsme z Prahy na vlastní žádost šli do Ostravy-Poruby. Tam žiju od roku 1956. V Praze jsem byl jenom rok – a to jsem absolvoval spoustu všelijakých soutěží, abych se uživil. Devět let jsem byl mimo Ostravu, čtyři roky v Hořicích a pět roků v Praze.

Na Slovensku jste působil taky?

Na Slovensku jsem dělal až od r. 1968, kdy pro mne tady nebyla práce. Přes čtvrt století jsem dělal pro Slováky, mám tam některé velmi pěkné věci. Na Slovensko nedám dopustit. V té době, když jsem tam byl jako dítě, slovenská příroda na mne nesmírně působila. Já jsem se toulal, maminka měla s tím problémy. Zvláště zjara jsem přišel, jak se říká, „boty zavřený v blátě“. Tam bylo hodně jílovité půdy a v kopcích byl písek.

Byl jste byl v nějakém uměleckém svazu?

Byl jsem členem Umělecké besedy v Praze, ale v Ostravě jsem byl vždy jenom kandidát.

Vy jste vlastně byl na svobodné noze a tak jste živil rodinu – nebo jak?

No ano. Já jsem měl svobodné povolání. Vzhledem k tomu, že jsem měl Akademii, tak mě nemohli zařadit do výrobního procesu. Já jsem byl akademicky vzdělaný, takže to se na to nevztahovalo.

Mistře, vy svoji práci samozřejmě milujete, ale kromě toho máte své koníčky, vlastně „koně“. Kdybyste se neocítl v Jistebníku, mohl byste své koně opatrovat a vítězit s nimi na soutěžích i v cizině? Tady v Jistebníku totiž máte velkou stodolu a v té stodole – kolik asi přibližně motocyklů?

Takových pojízdných je si 50 a asi takových 20 se musí dávat dohromady.

Pokud jste na nějakých závodech, (ted' jste byl právě na jakých k Vašim sedmdesátinám), kde to bylo?

Bylo několik soutěží. Naposledy jsem byl na 1. pražské ralye, kterou pořádal Ústřední automotoklub. Protože jsem místostarosta našeho českého klubu historických motocyklů, tak jsem cítil povinnost takové akce se zúčastnit. Aby i Praha věděla, že Česká republika nekončí v Pardubicích.

Na kolika koních jste seděl?

To je půllitr, jak my říkáme. To je pětistovka Jawička z r. 1953, unikát, Jawa, která má ještě malé bubny a už nový motor a prvním majitelem byl opavský závodník Adolf Gorus. Takže já jsem třetí majitel.

Od motocyklů ve stodole a ateliéru v chalupě je poněkud daleko k fenoménu „dětský sborový zpěv“...! Navštívil mne na Ostravské univerzitě pan docent Pleskot, jistebnický občan a kronikář – a to byl začátek seznámení s Vámi. Ale jak vy jste vůbec přišel na myšlenku věnovat se Jistebnickým zpěváčkům a jejich sbormistrovi Františku Lýskovi?

Já jsem nikdy neměl možnost seznámit se s osobností jistebnického učitele třicátých let na místní menšinové škole. Ale četl jsem o brněnském profesorovi Masarykovy univerzity jako věhlasném sbormistrovi. Až v novinách jsem viděl takovou ušlechtilou tvář, těžko se mi o tom říká, ale skutečně to tak bylo... A naráz čtu: Lýsek František – a jeho výročí. A já si říkám, tohoto člověka já musím ztělesnit. No a tak to všechno začalo. Obrátil jsem se na pana doc. Pleskota, on je tady v Jistebníku kronikářem, ten říkal: Vždyť my máme na fakultě paní Lepilovou, to je jeho dcera! Potom jsme se poznali, když jsem dělal rekonstrukci Sarkandrovky kaple v Olomouci. Chtěl jsem po Vás fotky. A už to začalo.

Já se ptám záměrně proto, že F. Lýskovi patřil Jistebník, když byl mladý, ale mně patří i dnes: jakoby se kruhem vrátilo všechno i mně. Když cestou na univerzitu do Ostravy projíždím Jistebníkem, dívám se ke škole, kde jsme kdysi bydleli, i na Vaši tvrz na kopečku. Ateliér se sochami jsem viděla, ale že tvoříte medaile, to je zvláštní doména...Poznala jsem, že pracujete i se dřevem. Jsem laik, ale to, že pracujete i s kovem, to je zvláštní v té sochařině, ne?

Bude se to zdát třeba vám, ale my sedmdesátníci, my jsme měli možnost vidět spoustu řemesel. To už dneska děti o tom vůbec nemají ani ponětí. Podívejte se, já jsem byl na tom Slovensku. Tam byl čalouník, sedlář, kovář, podkovář. Dělají se okapy, ale on dělal i třeba konve na mléko, měrky na

mléko. My jsme se tam chodili na výrobu struhadel – na ta krásná stříbrná, vyražená kolečka, ten odpad z těch vysekaných struhadel. A potom když jsem byl třeba ve škole Hořicích? My jsme museli mít praxi, dva měsíce jsme museli pracovat. To se s námi nikdo ne bavil... Takže já jsem třeba nastoupil do slévárny v Krnově, otec tam dělal skladníka a já jsem mohl nastoupit do té slévárny a prošel jsem vším. Nejsem vyučený slevač, ale cizeloval jsem sochy a všechny svoje věci si cizeluju sám – a myslím, že slušně. Cizeloval a zachraňoval jsem sochy svým kolegům, kteří to neměli dobré. Prostě tyto věci ovládám, protože třeba v té továrně bylo pět Slováků, bratrů Ursínových. A všichni byli na něco specialisté. Dva byli cizeléři, vynikající, jeden byl kovotlačitel. Řekněte mi, kde dneska třeba dítě může vidět kovotlačitele, který dělá takovéto věci?

Jistě, to byl úplně jiný svět. Ale dobré řemeslo je vždycky základ, řemeslník pracuje s láskou, ale umělec dílu dodává duši. Ani vlastně nevím, kolik teď má Jistebník občanů: má tu být 1700–1800 obyvatel? No vidíte, a učitel školy František Lýsek, když tu přišel r. 1929, našel tu dvě stě Čechů a dva tisíce Němců: a vytvořil padesátičlenný dětský sbor, který měl zakladatelský význam pro novou hudební kategorii 20. století zvanou dětský sborový zpěv! Umění musí těšit a oblažovat duši.

II. Nyní předejme novinářskou roli doc. Jaroslavu Pleskotovi:

Mistře, bydlíte i v Ostravě, tedy ve městě. Jak ve Vás vznikl ten nápad zřídit si ateliér na vesnici?

Nevznikl nápad, ale životní nutnost. V Porubě nebyly prostory pro velké sochy a reliéfy, hlavně jsem nemohl provádět realizace svých soch v kameni, ani v umělých pryskyřicích pro zápach chemikálií, ani kováním nebo tepáním kovu. Azyl jsem našel v bývalém hospodářském zařízení Státního statku Bílovec v Jistebníku.

Busta Petra Bezruče před budovou základní školy T.G.M. v Jistebníku je považována za jeden z nejzdařilejších portrétů básnickových. Máte i Vy podobný pocit, že se Vám tak vydařila?

Busta Petra Bezruče vznikala měsíce. Vytvořil jsem několik studií hlav. Velkou pomocí mně bylo vypravování paní Heleny Salichové, která se s Bezručem leta znala. Vždyť ilustrovala jeho Slezské písně. Já osobně jsem se s Petrem Bezručem setkal pouze dvakrát, a to velmi krátce. Moje dílo potom takto vysoko ohodnotil pan Dr. Urbanec z Památníku Petra Bezruče v Opavě.

Před časem byly sneseny Pegasové s Múzami se střechy budovy Slezského zemského muzea v Opavě a umístěny ve Vašem ateliéru v Jistebníku. Jsou tam ještě a co je čeká?

Snesení obou sousoší Pegasů s Múzami bylo technickou lahůdkou, o jejich přepravě do Jistebníku a přemístění do prostoru k restaurování ani nemluvě. Žel, nenašly se peníze na jejich rekonstrukci a zrestaurování a nové výdusky, které je mají na fasádě budovy nahradit. A i eminentní starost sochaře a restaurátora Jakuba Gajdy z Poruby zatím zůstává přes všechny snahy na mrtvém bodě. Pegasové jsou kamenní a ke vzletu jim nepomohou ani kovová křídla – za sto let je mají přece jenom agresivním ovzduším dost opotřebovaná. Vše může změnit finanční zajištění.

Jak se cítíte jako umělec v ateliéru ve vesnickém prostředí?

Na „vesnici“ jsem si zvykl okamžitě. Vratme se o čtyřicet let zpět – a bude Vám to jasné. Tenkrát lidé stáli více při sobě, navzájem si pomáhali, řekl bych, že jsme se i mnohem více smáli a zpívali a bavili se spolu. Nebyla taková honba ze peněží a udělalo se i mnoho dobrovolné práce – sami pro sebe. Mnoho lidí, sousedů, pomáhalo mně a já zase pomáhal jim. Myslím si, že se mezi námi vytvořil vztah vzájemné úcty. Každoročně na konci roku žáci základní školy přicházeli na návštěvu do ateliéru a páni kluci pak i na moje motocykly. Mne naopak zvali na slavnostní chvíle ve škole. Často jsem ocenil vysokou úroveň a rozmanitost výtvarných prací žáků!

Máte za to, že pooderské prostředí pro Vás něco znamená?

Víte, Poodří jsem nijak zvlášť nevnímal – až do velkých povodní, které vytvářely obrovskou vodní plochu od Polanky po Studénku a dále. Když voda opadala a louky vyschly, začal jsem zcela jinak vnímat krásu lužních lesů – od těch pokroucených a polámaných keřů a stromů, až po ty nedotknuté duby a jasany a houštiny keřů a křovisek, bodláčí a sítin, kterými se prodírají rychle i pomalu čůrky i potůčky vody v neuvěřitelně pokroucených korytech. Byl jsem často velice překvapen, co všechno „obyčejní“ lidé o tomto prostředí vědí a jak to mají důkladně odpozorováno.

Žijete a tvoříte také v Jistebníku. Tradici „Jistebnických zpěváků“ připomíná také Váš sochařský portrét zakladatele a tvůrce tohoto dětského pěveckého sboru Františka Lýska,

umístěný v Jistebníku na „Návsi Jistebnických zpěváků“. Mluví se také o jakémsi pokračování této tematiky v podobě sousoší znázorňujícího dětské zpěváčky. Mohl byste o tom něco říci?

Bustu Františka Lýska jsem si modeloval pro sebe, později jsem se seznámil s potomky Františka Lýska. Můj bratr Josef Rybička je profesor zpěvu a vysvětlil mi jedinečný přínos metody Františka Lýska ve vedení dětského sborového zpěvu nenásilnou a radostnou formou až k vrcholnému uměleckému provedení. Mne osobně moc mrzí, že Jistebničtí neprojevují dostatek hrdosti, že zde, tehdy malém českém ostrůvku, přišli na svět nezapomenutelní Jistebničtí zpěváci, kteří proslavili vícehlasý dětský sborový zpěv na našich školách a od nás to převzal celý okolní svět. Rád bych této slavné minulosti postavil alespoň pomník radosti a úcty těmto dětem a jejich nezapomenutelné zpěvnosti.

Váš tvůrčí zájem a aktivita jsou velmi široké a odlišné, od vlastní sochařské tvorby přes medailérství až k restaurátorství. Čím se sám cítíte nejvíce?

Samozřejmě sochařem, jenomže život se neodvíjí podle našich přání přes všechno naše úsilí. Po vyloučení ze strany jsem více než třicet let pracoval pro Slovensko. Slovenská republika mi umožnila tvůrčí práci. Alespoň některé velké práce: reliéfy na nádraží v Čadci, fontánu v Donovalech a ve Gbelích, výzdobu na letišti v Bratislavě a v Košicích a podobně. U nás jsem měl práci jenom když něco termínově „hořelo“ nebo byla nějaká technologická náročnost. V této době jsem byl pověřován rekonstrukcemi a restaurátorskými pracemi, z nichž nejzávažnější byla Sarkanderova kaple v Olomouci. Bylo by dlouhé povídání, kde všude jsou moje práce – počínaje naší Národní galerií přes Německo, Francii, Belgie, Anglii, Švédsko, Rusko, USA, Čínu, Austrálii, Jihoafrickou republiku, Rakousko ... Jenom v Jižní Americe nejsem, i když moje medaile nebo plakety se tam mohly zatoulat. (Pozn.: tomuto tématu je věnováno samostatné Vyznání o reliéfu a plakětě.)

Je o Vás známo, že jste náruživý sběratel historických automobilů. Ale nejen sběratel, ale i funkcionář příslušných organizací. Povězte něco o tom, co Vás jako umělce – nebo i motoristu – k tomu přivedlo.

Málo se ví, že jsem za války chodil na Vyšší průmyslovou školu strojnickou ve Vítkovicích. Za totálního nasazení mne láska ke strojařině opustila, svoji budoucnost jsem viděl v umění, v sochařině. Vystudoval jsem sochařinu a kameničinu v Hořicích a potom Akademii výtvarných umění v Praze. Od roku 1956 žiji opět v Ostravě. Abych se v roce 1968 nezbláznil z toho obrovského ideologického kotrmelce, začal jsem se zabývat historickými motocykly. Objevil jsem jejich kouzlo a jedinečnost v konstrukci, dokonalosti řemeslného zpracování a technického provedení. Samozřejmě, když jsem dal něco „do kupy“, tak jsem to musel vyzkoušet, doladit a podobně – no a začal jsem jezdit. Zpočátku jenom veteránské soutěže a potom i silniční závody. Kromě motocrosu jsem zkusil všechno. Uvažte, prosím, že mi v té době bylo padesát roků. Třidu „klasik“ závodních motocyklů jsem jezdil do šedesáti pěti let.

No, víte, na závodech v Kolíně mi „upadlo tělo“, tříštivá zlomenina klíčku, rok to nešlo, ale potom ještě tři roky „vítř ve vlasech“. Těchto patnáct sportovních let je spojeno s mnoha přátelstvími a vřelým kamarádstvím. Přál bych si moc, aby i současné mládí něco podobného prožívalo. Samozřejmě jsem prošel řadou klubových funkcí. Zklamán a znechucen současnou politikou ve veteránském hnutí, opustil jsem české kluby a jsem pouze v celosvětovém VMCC – Vintage Motor Cycle Club Velké Británie. Takže, až uvidíte staršího motocyklistu, „an se řítí“ nejméně čtyřicítkou na starém vehiklu, možná, že to budu já.

III. Uběhly další dva roky a nastávajícího osmdesátíka jsem přišel navštívit já a přinesl s sebou i pár otázek.

Náš časopis se věnuje krajině kolem řeky Odry – kde můžeme vidět některé Vaše práce?

Tady v okolí je to například v Příboře socha sv. Jana Nepomuckého s architektonickou úpravou, v Brušperku jsem se věnoval restaurování sochy sv. Anny u kostela, v Prchalově jsem dělal kopii poničeného kříže před kaplí. No a zde přímo v Poodří jsou to například busty Františka Lýska v Proskovicích a tady v Jistebníku a pak busta Petra Bezruče před školou. Ale ta tam už není, byla ukradena...

Právě na ni jsem se chtěl zeptat, jestli ji tam uvidíme znovu...

Mám ji téměř hotovou, chybí jen povrchová úprava a pak pokovení. Víte, udělal jsem ji teď z plastu, aby už nelákala zloděje kovů a nezmizela jako ta předchozí. Ale leží u mne v ateliéru... Mrzí mne, že

Jistebník není hrdý na osobu tak věhlasnou jakou Bezruč byl. Jezdil sem, měl zde několik přátel, jistě si zaslouží, aby byl vzpomenu. Je škoda, že asi nikdo nepociťuje újmu na jeho věhlasu ve spojení s Jistebníkem. Zdá se mi, že doba celkově nevychovává k vlastenectví, hrdosti na svůj původ.

Doufám, že se to v dohledné době změní a rád se přijedu podívat na její nové odhalení. Ale zmínil jste množství prací. Bylo by zajímavé udělat jejich inventarizaci, nemyslíte?

Jistě bylo a mohu říct, že se to i chystá. Dr. Petr Pavliňák, ředitel Výtvarného centra Chagall z Ostravy připravuje mou monografii. Tam by měly být nejucelenější informace o mé tvorbě. Uvidíme, jestli si ještě na vše vzpomenu za těch let. Ale jak říkám, nejde o žádné konečné hodnocení. Na odpočívání mne příliš neužije, stále je co dělat a nejen teď, mám plány do budoucna, ještě bych toho chtěl dost stihnout!

Vyprávěli jsme dlouho, o jeho výtvarném umění, o jeho zálibě v motorkách a dalším. Pak jsem ještě zvědavě požádal, zda bych mohl vidět staronovou bustu Bezruče a rozloučili jsme se. U dveří mi ještě padl zrak na pozvánku na nějaké motocyklové závody. „Budu tam na nějakém tom svém vehiklu,“ povídá, „chybět bych na startu nechtěl, ale už kdovíjak rychle to nejde.“ Inu osmdesát je osmdesát, že... říkám si.

Dovolte, pane Rybičko, abych Vám poděkoval za rozhovor a především Vám popřál za sebe a jistě i za mnohé další vše dobré do dalších let, hodně tvůrčí síly a zdraví!

Radim Jarošek

Vyznání Miroslava Rybičky o reliéfu a plaketě

„Cesta od reliéfu k plaketě byla na mne dlouhá. Můj první reliéf – to byla vlastně přisazená figura na pozadí – havíř se sbíječkou – tehdy Úderník“. To jsem vyhrál Soutěž tvořivosti mládeže, bylo mi devatenáct let.

Postupně se „výška“ reliéfu snižovala až na téměř jenom plastickou bustu medailí, nebo volně „z ruky“ tepaných plechů. Těch byly desítky, někdy i na počkání. někdo měl narozeniny, svátek či já potřeboval někoho obdarovat – neměl jsem peníze, tak jsem něco „vyklepal“... Časem jsem se přes reliéfy státních znaků (málokdo je chtěl dělat) dostal k zajímavým zakázkám. Vytvořil jsem řadu výzdob interiéru s náměty figurativními i abstraktními. Požadavky investorů byly různé. Pokud to bylo na mé vůli, pak jsem se obracel ke genu lidové tvorby – např. na motivu lidových výšivek, řezby ornamentů, ozdob, různá kování apod. Vytvořil jsem řadu domovních znamení se zvířátky, ptáky, znaky zvěrokruhu apod. Díla to byla často i dost rozměrná – třeba prolamovaný tepaný a kovaný reliéf pro košícké letiště nebo dřevěný reliéf pro obchodní dům v Karviné... U této tvorby často podmínil námět volbu materiálu. Jindy byl přímo určen druh materiálu, třeba bronz, tepaný plech, dřevo nebo syntetická pryskyřice.

Zvláštní část mojí tvorby zaujímají vitráže z hutnického skla, které vytvářelo neobyčejně barevné efekty. Mé ješitnosti kumštýře velmi lichotilo (tehdy) zvládání všech požadovaných materiálů a technik. Někdy se stalo, že v časové tísní jsem podvědomě zpracoval materiál do překvapivého účinku výtvarného. příklad za všechny: revers medaile „Mezinárodní den dětí 1979“ má ve svém středu šest karafiátů. Jaké bylo moje překvapení (a radost), když mladý ředitel Státní mincovny v Kremnici mi sdělil, že jsem první sochař, který udělal opravdové karafiáty – ostré a bohaté květy. Vznikly tak, že v časové tísní, kdy už jsem musel dodat definitivní model pro ražbu – model nebyl. Tak jsem vzal čistou sádrovou desku a přímo do ní dlátem a rydly jsem jen podle kresby květy vyřezal...

Je pravdou, že medaile – to je ohromný kus práce. Vyžaduje velké soustředění, dobré oko, citlivé ruce – a nebát se často už „hotovou“ věc znovu předělat třeba pro propadlý koutek oka nebo neplastický profil či „vysoké ucho“ apod. Také písmo v medaili a plaketě – to je věda sama o sobě. Za to nahlídnutí a seznámení se s medailemi a plaketami vděčím nezapomenutelnému Otakaru Španielovi, který nám, jenom pro posluchače Akademie přednesl několik přednášek na téma historie medaile, plakety a kamejí se zakončením o principech vojenských medailí a řádů. Také mnohaletému přátelství a spolupráce s J. V. Strakou, asistentem prof. Španiela (jenž posléze vedl i jeho školu medailérství) – to byla krásná doba intenzivního učení...

V současnosti si plakety ponejvíce odlévám sám ze slitin olova a cínu nebo kombinací syntetických pryskyřic s různými plnidly. Řadu plaket jsem vytvořil i tak, že jsem do kovové desky či destičky vyryl a vysekal celý negativní tvar i písmo budoucího odlitku. I některé moje plastické papírové novoročenky mají tuto techniku vzniku. Prostě – člověk, pokud aspoň trochu sebou vládne, má zkusit všechno, protože tvůrčí práce nemá konce...“ (*Napsáno pro Lýskův nadační fond v Brně – K.L.*).